

Türkiye’de Uygulanan Bakan Yardımcılığına Dair Bir Değerlendirme

Selma TAN

İstanbul Gedik Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi YL Öğrencisi

selmatan@hotmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-2464-2868>

Makale Başvuru Tarihi : 22.08.2024

Makale Kabul Tarihi : 28.09.2024

Makale Yayın Tarihi : 25.10.2024

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.13952687

Özet

Anahtar

Kelimeler:

Siyasi
Müşteşarlık,
Bakan
Yardımcılığı,
Başkanlık Sistemi,
Denge ve
Denetleme,
Parlamerter
Sistem

Makalemizde parlamenter sistemlerde ve koalisyonlu başkanlık sistemlerinde Bakan Yardımcılığı kurumunun nasıl işlediği, bazı ülkelerde nasıl uygulandığı ve bu kurumun hükümetlerdeki rolü detaylı bir şekilde incelenecektir. Makalenin amacı, Bakan Yardımcılığı kurumunun önemini ve etkinliğini anlamak ve bu kurumun hükümetlerin işleyişindeki rolünü açıklamaktır. Bakan Yardımcıları genellikle Bakan tarafından atanmakta ve Bakanın güvendiği kişilerden oluşmaktadır. Bakan Yardımcıları, Bakanın politikalarını uygulamak, Bakanı temsil etmek ve Bakanın yerine geçmek gibi işlevleri yerine getirmektedirler. Bakan Yardımcılığı Kurumu, ilk olarak Bakanların iş yükünü hafifletmek ve onları parlamentoda temsil etmek için ihdas edilmiştir. Bağlı oldukları Bakanlar ile aralarında hiyerarşi ilişkisi bulunmaktadır. Koalisyon hükümetleri genellikle farklı siyasi partilerden Bakanların bir araya gelmesiyle oluşur ve bu durum bazen hükümet içinde anlaşmazlıklara yol açabilir. Bakan Yardımcıları, Bakanların arasındaki anlaşmazlıkları çözmeye yardımcı olabilir ve koalisyon hükümetinin sürekliliğini sağlayabilirler. Makalede Türkiye’de yürürlükte olan başkanlık sisteminde uygulanmakta olan Bakan Yardımcılığı müessesesinin yanında İngiltere, Fransa ve ABD’de Bakan Yardımcılarının işlevleri ve yürütme şekilleri ile Türkiye’deki uygulamalara değinilmiştir.

An Evaluation of the Deputy Ministership Implemented in Turkey

Keywords:

Political
Undersecretariat,
Deputy Minister,
Presidential
System, Checks and
Balances,
Parliamentary
System.

Absract

In our article, we will examine in detail how the institution of Deputy Minister operates in parliamentary systems and coalition presidential systems, how it is implemented in some countries and the role of this institution in governments. The aim of the article is to understand the importance and effectiveness of the institution of Deputy Minister and to explain the role of this institution in the functioning of governments. Deputy Ministers are usually appointed by the Minister and consist of people the Minister trusts. Deputy Ministers perform functions such as implementing the policies of the Minister, representing the Minister and replacing the Minister. The Institution of Deputy Minister was first established to ease the workload of Ministers and to represent them in parliament. There is a hierarchical relationship between them and the Ministers they are affiliated with. Coalition governments are usually formed by the coming together of Ministers from different political parties, and this can sometimes lead to disagreements within the government. Deputy Ministers can help resolve disagreements between Ministers and ensure the continuity of the coalition government. In addition to the institution of Deputy Minister implemented in the presidential system in Turkey, the article also touches on the functions and executive forms of Deputy Ministers in England, France and the USA, as well as the practices in Turkey.

1. GİRİŞ

Ülkemizde Bakan Yardımcılığı görev tanımlı üst düzey kamu yöneticiliği 1937 yılında Siyasi Müsteşarlık ismi ile yürürlüğe girmiş, ancak sekiz ay kadar işlerliği olmuştur. Daha sonra Turgut ÖZAL döneminde tekrar yürürlüğe girmiş ise de kısa bir süre sonra yürürlükten kaldırılmıştır (Turan, 1999: 30).

643 sayılı KHK ile yapılan düzenleme ile 12 Haziran 2011 genel seçimi öncesi Türkiye'nin gündemine herhangi bir hazırlık yapılmadan, tartışılmadan uygulanmaya konulmuştur (Dik, 2013: 125).

Bakan Yardımcıları, Bakanların yardımcısı olarak görev yaparlar ve Bakanın iş yükünü hafifletmek, ona destek olmak amacıyla atanırlar. Türkiye'de Bakan Yardımcılarına ilişkin düzenlemeler zaman zaman tartışma konusu olmuş ve farklı uygulamalar denenmiştir. Ancak, sürekli bir uygulama haline getirilememiştir. Bakan Yardımcılığı, hükümetin işleyişinde önemli bir rol üstlenen bir pozisyonudur ve çeşitli amaçlarla oluşturulmuştur. Bu amaçlar arasında, başta Bakanın işlerini kolaylaştırmak ve Bakanlık görevlerini etkin şekilde yerine getirmek yer almaktadır. Bunun yanı sıra, koalisyon hükümetlerinde farklı siyasi partiler arasında denge sağlamak için de kritik bir işlev görmektedir. Siyasi deneyim kazanımını destekleyerek, partinin iç dinamiklerine katkıda bulunmakta ve hem parlamento hem de Bakanlıklarla olan ilişkileri düzenlemektedir (Tataroğlu, 2016 :25).

Bakan Yardımcılığı, siyasi bir pozisyon olarak, Bakanın stratejik hedeflerini destekleme, kamu politikası geliştirme ve uygulama süreçlerinde aktif rol alma imkânı sunmaktadır. Bu bağlamda, Bakan Yardımcıları genellikle belirli alanlarda uzmanlık sahibi kişiler olarak atanmakta ve hükümet politikalarının uygulanmasında önemli bir arabulucu işlevi görmektedir. Ayrıca, hükümetin işleyişinde ve siyasi dengeyi sağlamada kritik bir yapı taşı olup, bu pozisyonun doğru bir şekilde kullanılması, etkili bir yönetim için hayati öneme sahiptir.

Bakan Yardımcıları, Bakanların yetkilerini ve sorumluluklarını paylaşmakla birlikte, onlardan bağımsız olarak da görev yapabilirler. Bu durum, kurumsal süreklilik açısından önem taşımaktadır (Gözler, 2011: 343).

Bakan Yardımcılarının uygun şekilde seçilmesi ve görevlendirilmesi, Bakanlık görevlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi açısından önemlidir. Ayrıca, Bakan Yardımcılarının, Bakanlarla uyum içinde çalışması ve koordinasyonun sağlanması da gerekmektedir. Bu noktalara dikkat edilmesi durumunda, Bakan Yardımcılarının etkili bir şekilde çalışarak başarılı sonuçlar elde edilmesi mümkün olabilir. Bakanlar, genellikle politika belirleme ve stratejik karar alma yetkilerine sahipken, Bakan Yardımcıları ise bu kararları uygulama ve yönetme sorumluluğuna sahip olmaktadır.

Bakanlar, Bakan Yardımcılarına genellikle belirli konularda yetki ve sorumlulukları devretmektedirler. Bu şekilde, Bakan Yardımcıları Bakanın iş yükünü hafifletirken, aynı zamanda daha etkin bir şekilde Bakanlığın işleyişinde rol oynamaktadırlar. Ancak, Bakanlar her zaman Bakan Yardımcılarına yetki ve görev devretmeyebilirler. Bazı durumlarda, Bakanlar doğrudan kararlar alabilir ve uygulayabilirler. Bu durumlar genellikle Bakanların politik öneme sahip konularda daha fazla kontrol ve yetkiye sahip olduğu durumlar olabilir. Bu nedenle, Bakanlar ile Bakan Yardımcıları arasında sürekli iletişim ve iş birliği önemli bir faktördür. Böylece, Bakanlık işleyişi daha verimli bir şekilde yürütülebilir ve hedeflere daha etkin bir şekilde ulaşılması mümkün olabilir. (Gözler, 2012: 13).

Bakan Yardımcıları, Bakanların yanında çalışan ve birçok konuda onlara destek olan isimlerdir. Bakan Yardımcıları, Bakanların yerine toplantılara katılabilir, Bakanı temsil edebilir, politika ve programları koordine edebilir, böylece Bakanın bürokratik iş yükünü hafifletebilir. Ayrıca, Bakan Yardımcıları genellikle Bakanlarla aynı partiden olduğu için Bakanın politikalarını desteklemekte ve uygulamada yardımcı olmaktadır.

Bakan Yardımcılarının rolü ülkelere göre değişiklik göstermektedir. Bazı ülkelerde Bakan Yardımcıları Bakanın sağ kolu olarak görev yaparken, bazı ülkelerde daha sembolik ve temsili bir rol üstlenmektedirler. Ancak genel olarak Bakan Yardımcıları, Bakanların çalışmalarını desteklemek ve Bakanların yükünü hafifletmek amacıyla atanmaktadır. Bakan Yardımcılarının önemi, özellikle koalisyon hükümetlerinde artmaktadır. Birden fazla partiden oluşan bir hükümette Bakan Yardımcıları, koalisyon ortaklarını dengelemek ve koalisyonun düzgün çalışmasını sağlamak için önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, Bakan Yardımcılığı makamı genç siyasetçiler için deneyim kazanma ve kariyer yapma fırsatı sunmaktadır. Bu nedenle Bakan Yardımcılığı pozisyonu, politik kariyer için önemli bir adım olarak kabul edilmektedir (Tunç ve Ekinci, 2020: 89).

1.1. Araştırmanın Hipotezi

Bakan Yardımcılığı Kurumunun, Türkiye'deki kamu yönetimi uygulamalarını daha etkin hale getirdiği ve Bakanlıkların genel işleyişine olumlu katkılar sağladığı yönündedir. Devletin karar alma süreçlerinde Bakan Yardımcılarının rolünün artırılması, kamu hizmetlerinin verimliliğini artırarak topluma daha iyi hizmet sunumunu sağlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye'de Bakan Yardımcılığı Kurumunun işleyişini, görevlerini, yetki alanlarını ve akademik ve pratik bağlamda toplum üzerindeki etkilerini analiz etmek ve değerlendirmektir.

Makalemiz, Türkiye'deki Bakan Yardımcılığı Kurumunun kamu yönetimi üzerindeki etkilerini anlamaya ve bu kurumun daha etkin bir şekilde işlemesi için öneriler geliştirmeye katkısının neticesinde, Bakan Yardımcılığı pozisyonunun kamu hizmetindeki rolü ve önemi daha iyi anlaşılabilmesine yardımcı olmaya olanak tanımaktadır. Bakan Yardımcılığı pozisyonunun oluşturulma nedenlerini, bu kurumun kamu yönetimi içindeki rolünü ve Bakan Yardımcılıklarının etkinliğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca, bu kurumun kamu politikalarının şekillendirilmesine katkılarının ve bürokratik süreçlerdeki etkilerinin incelenmesi de amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel yöntem kullanılarak hazırlanmıştır. Bu yaklaşım nitel veri toplama tekniklerini bir arada kullanarak daha kapsamlı bir analiz yapmayı mümkün kılmaktadır.

Nitel Veri Toplama Yönteminde Doküman Analizi sayesinde, Türkiye'deki Bakan Yardımcılığına dair mevzuatlar, raporlar ve akademik literatür incelenerek, kurumun tarihi ve güncel durumu hakkında derinlemesine analiz yapılmıştır.

2. BAKAN YARDIMCILIĞININ TANIMI VE ÖNEMİ

Bakan Yardımcılığı, bir Bakanın yetkilerini desteklemek ve Bakanlık işlevlerini yerine getirmek üzere atanmış olan üst düzey bir yönetim pozisyonudur. Bakan Yardımcıları, Bakanlıkların belirli alanlarında uzmanlık göstererek, Bakanın belirlediği politikaları uygulamak, stratejik planlamalar yapmak ve kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını sağlamakla görevlidirler.

Bakan Yardımcılığı, genellikle hükümet sistemlerinde bulunan bir pozisyonudur. Bakan Yardımcıları, Bakanlıkta yönetsel işleyişin sağlanmasında ve Bakanın belirlediği hedeflerin gerçekleştirilmesinde kritik bir rol oynar. Bu görevde bulunan kişiler, ilgili Bakanlıkların yönetiminde önemli bir destek ve liderlik işlevi üstlenmektedir. Bakan Yardımcıları, belirli konularda veya sektörlerde uzmanlaşarak, Bakanın karar süreçlerine katkıda bulunmaktadırlar (Gözler, 2012: 11-24).

Bakanın karar alma süreçlerinde yardımcı olarak, Bakanlığın işleyişinin kesintisiz sürdürülmesine katkı sağlarlar. Bu, özellikle büyük Bakanlıklarda ve karmaşık yönetim yapılarına sahip olan kurumlarda önemlidir. Bakan Yardımcıları, kendi alanlarında uzmanlık sunarak, Bakanın daha etkili politikalar geliştirmesine yardımcı olurlar. Ayrıca, Bakanlığa ait stratejik plânların hazırlanmasında da katkıda bulunurlar. Politika ve programların uygulanması aşamasında denetim ve izleme görevi üstlenirler. Bu, hedeflerin gerçekleştirilmesi ve kaynakların verimli kullanımı açısından kritik öneme sahiptirler (Uyanık, 2012:101-114).

Bakan Yardımcıları, Bakanlık içindeki farklı birimler ile diğer hükümet kurumları arasında iletişimi ve koordinasyonu sağlarlar. Bu, kamu yönetimi açısından önemli bir işlevdir. Kriz anlarında Bakanın yokluğunda yönetimi üstlenerek, hızlı ve etkili çözümler üretebilirler. Sosyal, ekonomik ve çevresel konularda yeni politikaların geliştirilmesine katkıda bulunarak, devletin genel yönetimine yön verebilirler. Bakan Yardımcıları, Bakanlıkların işlevselliğinin sürdürülebilirliği açısından hayati bir rol oynarlar ve bu nedenle kamu yönetimi ve devlet politikalarının oluşturulmasında önemli bir faktördür.

Bakanlıkların merkezi yönetim altında daha etkin bir şekilde organize edilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda bahsedilen yapı, modern siyasi yönetim anlayışının bir yansıması olarak görülmektedir. Özellikle genç siyasetçilerin eğitildiği bir okul işlevi görmesi, gelecekte siyaseti yönlendirecek liderlerin yetişmesine katkı sağlamaktadır. Parti içindeki fraksiyon ve hiziplerin dengelenmesi ise, siyasi istikrarın korunması ve partinin bütünlüğünün sağlanması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Büyük Bakanlıklarda farklı birimlerin ve

faaliyet alanlarının dengeli bir şekilde paylaşılması, Bakanlık yönetiminin daha verimli hale gelmesine olanak tanımaktadır. Böylece, Bakanlar tarafında kamuoyuna dönüş zamanları artırılmakta ve uluslararası ilişkilerde daha etkin olunması sağlanmaktadır (Araya, 2012: 39).

Bu tür yapıların varlığı, yönetim süreçlerini kolaylaştırırken aynı zamanda kamuoyuna hesap verme sorumluluğunu da artırmaktadır. Böylece, hükümet etme sürecindeki karmaşıklıkların üstesinden gelinmesine yardımcı olan yenilikçi yönetim teknikleri geliştirilmiş olmaktadır (Yüksel, 2018:10-14).

Hükümet sistemlerinden biri olan koalisyon hükümetleri, farklı siyasi partilerin bir araya gelerek yönetimi üstlendikleri sistemlerdir ve bu tür hükümetlerin dinamikleri, tek parti hükümetlerine göre daha karmaşıktır. Özellikle, bakan yardımcılığı bu karmaşık yapının önemli bir parçası haline gelir.

Koalisyon anlaşmaları çerçevesinde bakanların politikalarını etkili bir şekilde uygulatabilmesi için, diğer partilerin temsilcileri veya bağımsız bürokratlar bakan yardımcılığı olarak atanabilir. Bu durum, bakanın partisi dışında bir görüş ve denetim mekanizması oluşturulması amacı taşımaktadır. Bu şekilde, bakanın kararları izlenirken, aynı zamanda koalisyonun ortak çıkarları da gözetilmiş olmaktadır.

Büyük partilerin, koalisyon anlaşmaları ile küçük partilere daha fazla bakanlık vermesi, denge sağlama arayışının bir sonucudur. Ancak bu durum, büyük partilerin küçük ortaklarını daha iyi kontrol etmek için önlem almasına olanak tanır. Özellikle ideolojik olarak birbirine uzak olan partilerin oluşturduğu koalisyonlarda, bakan yardımcılığı atamalarındaki bu strateji, koalisyonun sürdürülebilirliği için kritik bir önem arz edebilir. Koalisyon hükümetlerinde bakan yardımcılığı, sadece bakanların iş yükünü hafifletmekle kalmaz, aynı zamanda koalisyonun iç dengelerini sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek adına da hayati bir rol oynar. Bu yapı, koalisyon hükümetlerinin istikrarını ve işleyişini doğrudan etkiler (Tunç ve Ekinci, 2020: 84).

3. TÜRKİYE'DE BAKAN YARDIMCILIĞI UYGULAMASININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Bakanlıklar, devletin yönetim yapısının temel taşlarından birini oluşturur ve kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını sağlamak açısından kritik bir rol oynarlar. Bakanlıklar, belirli bir alanda uzmanlaşmış ve kamu politikalarını uygulamakla yükümlü olan idari birimlerdir. Hiyerarşik yapı içinde bakan, üst düzey yöneticiler, genel müdürler, daire başkanları ve diğer personel ile birlikte çalışmalarını yürütür.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde Bakan Yardımcılığı Kurumu, geçmişteki Bakan Yardımcılığı ile kıyaslandığında önemli değişiklikler içermektedir. Öncelikle, eski sistemde Bakan Yardımcılığı, Bakanların Yardımcısı olarak belirli bir alanda yetki ve sorumlulukları olan yöneticilerdir. Ancak yeni sistemde Bakan Yardımcılığı, idari müsteşarların görevlerini üstlenerek, Bakanlıkların icraatıyla ilgili daha doğrudan bir role sahip olmaktadır (Tataroğlu, 2016:523).

Yeni Bakan Yardımcılığı, Bakanların yerini daha yakından destekleyen ve stratejik karar alma süreçlerine daha aktif olarak katılan pozisyonlar olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, Bakan Yardımcılarının yalnızca Bakanın Yardımcısı değil, aynı zamanda Bakanlık içindeki idari yapılanmada daha merkezi bir konumda yer almasına olanak tanımaktadır.

Türkiye'de Bakan Yardımcılığı uygulaması, tarihsel olarak önemli bir siyasi ve yönetsel değişimi yansıtmaktadır. II. Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakki Fırkası'nın hükümeti, Meclis'in ve dolayısıyla partinin denetimine alma amacıyla "siyasi müsteşarlık" müessesini önermiştir. Bu dönemde, yönetime doğrudan siyasi bir otorite ekleyerek, partinin etkisini artırmayı amaçlamıştır (Özer, 2021: 28-32)

1937 yılına gelindiğinde, tek parti dönemi kapsamında yeniden gündeme gelen bu uygulama, yönetim etkinliğini artırma ve devletin idari yapısını güçlendirme amacı taşımaktaydı. Ancak, uygulamanın arkasındaki motivasyonun yalnızca etkinlik sağlamakla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda siyasi makamlar yaratarak kayırma ve menfaat sağlama bulguları ortaya konulmuştur. Bunun neticesinde, siyasi müsteşarların yetkilerinin suistimaline yönelik iddialar, uygulamanın sona ermesine yol açmıştır (Gözler, Kaplan, (2013:6), vd; Tataroğlu, (2016: 536-537), Dik, (2013: 121-145).

1937 yılında ortaya atılan siyasi müsteşarlık denemesinin başarısızlığı ve bu başarısızlığın ardından Türkiye'de Bakan Yardımcılığı benzeri siyasi makamların oluşturulmaması üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, 3046 sayılı kanunun 16/d fıkrasında yer alan "bir Bakanlıkta birden fazla müsteşarlık kurulamaz" kısıtlamasının da bu

denemenin sonucunda uygulamaya girdiği belirtilmektedir. Türkiye'nin siyasi yapı ve idari düzeni açısından önemli bir dönüşümü ve iktidar dengelerini yansıtmaktadır. 2011 yılına kadar bu türden bir makamın kurulmamış olması, siyasi müsteşarlık fikrinin tarihsel bir arka planla entegrasyonunu ve gelişimini göstermektedir (Aksiyon, 2002).

Bu tarihsel süreç, Türkiye'deki siyasi kültürdeki değişimleri ve yönetim pratiklerindeki dönüşüm taleplerini yansıtmaktadır. Bakan Yardımcılığı gibi yapıların mevcut olup olmaması, yönetsel etkinlikle birlikte siyasi hesaplaşmaların ve uygulamaların kalitesinin de sorgulanmasına sebep olmaktadır. Yani, bu tür pozisyonların varlığı, bazen yönetimde verimliliği artırma amacı taşırken, diğer yandan siyasi çıkarlar doğrultusunda istismar edilebilmektedir. Bu durum, Türkiye'nin siyasi yapısındaki ikilem ve mücadelelerin tarihi bir kesitini sunmaktadır (Uçman, (2015: 191-225).

3.1. Bakan Yardımcılığının Yasal Temelleri

Bakan Yardımcılığı, Türkiye'deki Bakanlık hiyerarşisi içinde Bakan ile müsteşar arasında yer alan önemli bir siyasi pozisyonudur. 643 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) ile her Bakanlık için bir adet Bakan Yardımcısı pozisyonu ihdas edilmiştir. Bu düzenleme, Bakanlıkların yönetim ve organizasyon yapısını güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Ayrıca, 2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun'un 2 sayılı cetveline eklenen "Bakan Yardımcıları" ibaresi, Bakanlıklar arasındaki görev dağılımını ve hiyerarşiyi netleştirmiştir. Bu durum, Bakan Yardımcılarının rollerinin daha belirgin hale gelmesine ve Bakanlık içindeki işleyişin daha etkin bir şekilde yürütülmesine katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bakan Yardımcıları, Bakanların yetki ve sorumluluklarını destekleyerek, çeşitli konularla ilgili olarak Bakanlıkta yürütülen iş ve işlemlerde aktif bir rol oynamaktadır (Yılmaz, 2013: 33-41).

Bakan yardımcılığı müessesesi, 2011 yılında Türk idari teşkilatına dahil edilmiştir ve 59. maddede yer alan istisnai memurluklar arasına eklenmiştir. Bu durum, bakan yardımcılığı pozisyonunun resmi olarak tanınmasını sağlamıştır. Ancak, 2018 yılında yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte bazı düzenlemeler yapılmasına rağmen, bu pozisyona ilişkin önceki hükümler yine de geçerliliğini korumuştur. Yani, bu hükümler, sistem değişikliğine rağmen güncellenmemiş veya yürürlükten kaldırılmamıştır. Bu durum, bakan yardımcılığı pozisyonunun, yeni yönetim yapısında da varlığını sürdürmesine olanak tanımıştır (Karlı, 2020: 193).

Bakan Yardımcıları, 2451 sayılı kanun çerçevesince asli ve sürekli kamusal görevler üstlenerek, kamu yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, onların belirli bir eğitim ve deneyim seviyesine sahip olmalarını zorunlu kılarak kamu hizmetinin kalitesine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu atama yöntemi, Bakan Yardımcılarının kamu yönetimindeki rollerinin hukuki dayanağını oluşturmada ve bu kişilerin devlet memurluğu niteliğine sahip olduklarını tescillemektedir. Bakan Yardımcılarının atanması, hem 2451 sayılı kanunun hem de 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun çizdiği çerçevede yasal bir zemin kazanmaktadır. Bu durum, kamu yönetimindeki hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkeleri açısından da büyük önem taşımaktadır (Uçman, 2012 :186).

Gözler ve Kaplan'a göre Bakan Yardımcısı; "*Bakanlık hiyerarşisine dâhil olan, Bakanın altında, müsteşarın ise üstünde yer alan bir kamu görevlisidir*" (Kayar, 2012: 5). Gözler ve Kaplan, (2012:13)

3.2. Bakan Yardımcılığının Atama Süreci

Bakan Yardımcılığı uygulaması, Türkiye'de 6223 sayılı Yetki Kanunu'na dayanarak çıkarılan çeşitli Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) aracılığıyla hayata geçirilmiştir. Bu süreç, hükümet ve Bakanlar kurulu yapısında önemli değişiklikler getirerek, devlet yönetiminde daha fazla esneklik ve etkinlik sağlamayı amaçlamaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 60. maddesi, istisnai memurluklara atama şartlarını düzenlerken, 643 sayılı KHK'nın Bakan Yardımcılarının atanmasına ilişkin özel bir düzenleme getirmemesi ilginç bir durum yaratmaktadır. Ancak 2451 sayılı kanun, Bakan Yardımcılarının atanmasını müşterek kararname ile öngördüğünden, bu atamalar 657 sayılı Kanun çerçevesinde kamu görevlisi ya da memur olarak kabul edilmektedir. 643 sayılı KHK'nin 3. Maddesine göre Bakan Yardımcıları Bakana bağlı olarak, Bakana verilen

görevlerin yerine getirilmesinde Bakana yardımcı olmak üzere atanan ve bu görevlerin yerine getirilmesinde Bakana karşı sorumlu olan “İstisnai memur” statüsünde görevlilerdir. (Dik, 2013:133).

Müşterek kararname ile atama, kamu görevlilerinin atanma prosedüründe önemli bir yer tutar ve bu usul, Bakan Yardımcılarının atama sürecinin resmi ve yasal bir çerçevesi olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu usul, Bakan Yardımcılarının görevlerini resmi olarak üstlenmelerini sağlar ve onları, Bakan tarafından kendi yetkileriyle atanan danışmanlardan ayrı kılmaktadır.

643 sayılı KHK'nın eki (1) Sayılı Listesinde Genel İdare Hizmetleri Sınıfı'na dâhil olarak Birinci Derece 20 adet Bakan Yardımcısı kadrosuna yer verilmiştir. Daha sonra Bakanlık sayısının 21'e çıkmasıyla birlikte Bakan Yardımcılığı kadroları her bakanlık için düzenlenmiştir (Uçman, 2015: 191-225).

643 sayılı KHK ile çeşitli kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklikler yapılarak oluşturulan Bakan Yardımcısı statüsünün genel özelliklerini şu şekilde belirtebiliriz:

- Her Bakanlıkta bir Bakan Yardımcısı, bakan ve bakanlığın görevlerini yürütmesinde bakana yardımcı olmak üzere atanmaktadır.
- Bakan Yardımcıları 2451 sayılı Kanun'a göre müşterek kararname ile atanmaktadır.
- Bakan Yardımcıları görevlerini yerine getirmeleri konusunda bakana karşı sorumludur.
- Bakan Yardımcılarının görev süresi hükümetin görev süresiyle sınırlı olmakla birlikte, hükümetin görevi sona ermeden de görevlerinden alınabilmektedirler.
- Bakan Yardımcılarına 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belirtilen “İstisnai memurluklar” arasında yer verilmiş, *yine bu Kanun'a göre “Genel İdare Hizmetleri Sınıfı” içinde sayılmışlardır.*

4. BAKAN YARDIMCILIĞI İLE İLGİLİ ÜLKE UYGULAMALARI

Fransa'da, Bakan Yardımcıları genellikle Bakanlar tarafından atanmaktadır ve Bakanın Yardımcılarının görevleri, Bakanın sorumluluğundaki konularda destek sağlamak ve Bakanın yerine geçebilmek şeklinde belirlenmektedir. Bakan Yardımcıları genellikle Bakanın partisinden seçilen milletvekilleri veya uzmanlar arasından atanmaktadır (Aydın, 2018: 305-306).

İngiltere'de Parlamento dışından atanan Bakan Yardımcıları genellikle Lordlar Kamarası'na üye yapılmaktadır. Bu durum, bu kişilerin hükümetin bir parçası olmalarını ve yasama sürecine katılmalarını sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Bakan Yardımcıları, önceki görevlerinden ya da uzmanlık alanlarından dolayı Parlamento'ya geçirilirken, genellikle atanma süreciyle birlikte Lordlar Kamarası'na üyelikleri de gerçekleştirilir. Bu, hükümetin, çeşitli alanlardan gelen uzmanları ve deneyim sahiplerini dengeleyebilmesi için bir yol sağlamaktadır. Aynı zamanda, bazı durumlarda Bakan Yardımcıları atanmayı beklemeden veya atandıktan sonra hızlı bir şekilde Lordlar Kamarası'na üye yapılabilir. Böylece, hükümet politikalarını daha etkin bir şekilde uygulayabilirler. Bu sistem, Lordlar Kamarası'nın işlevselliğini artırırken, Bakan Yardımcılarının hükümet içindeki rolleri hakkında da esneklik sağlamaktadır. (Cabinetoffice, 2012)

ABD'de ise başkanlık sistemi uygulandığı için Bakan Yardımcıları Başkan tarafından atanmaktadır. Bakan Yardımcıları, Bakanın çalışmalarını ve politikalarını destekleyerek Bakanın sorumluluklarını yerine getirmektedir. ABD'de Bakan Yardımcıları, Bakanın yokluğunda Bakanın görevlerini yerine getirebilmektedir ve genellikle uzmanlar arasından seçilmektedir (Tayyar, 2009: 21-25).

Türkiye'de ise Bakan Yardımcıları Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Bakanın çalışmalarına destek sağlayarak Bakanın sorumluluklarıyla ilgili konularda Yardımcı olmaktadır. Türkiye'de Bakan Yardımcıları, Bakanın yokluğunda Bakanın görevlerini yerine getirebilmektedir. Bakan Yardımcılığı mekanizması Türkiye'de, yukarıda bahsedilen ülkelerdeki uygulamalardan etkilenmiş olup, kendine özgü bir yapıyla işlemektedir (Coşkun & Yorgancıoğlu, 2022: 305-332).

4.1. Fransa'da Bakan Yardımcılığı Uygulaması

Fransa'da Bakanlar Kurulu, Başbakan tarafından seçilen ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan bireylerden oluşur. Bu yapı, Fransa'nın parlamenter sisteminin bir parçasıdır. Bakanlar, genellikle belirli Bakanlıkları yönetirken, Bakan Yardımcılığı ise kıdemsiz Bakan olarak adlandırılmaktadır. Bakan Yardımcıları, söz konusu Bakanın altında çalışan ve belirli görevleri üstlenen kişilerdir, ancak parlamentoya üyelikleri yoktur. Yani, Bakan Yardımcıları doğrudan seçilmiş temsilciler değil, atama yoluyla belirlenen idari pozisyonlardır. Bu

durum, Bakanlıkların işleyişine esneklik kazandırırken, aynı zamanda hükümetin etkili bir şekilde yönetilmesini sağlar (Şengül, 2009: 195-196).

Fransa'daki bu sistem, Bakanlıkların yönetim yapısını ve işleyişini düzenlerken, siyasi denge ve sorumluluk mekanizmalarının da işlevselliğini sağlamaktadır. Fransa'da üç çeşit Bakanlık bulunmaktadır. İlki, Başbakanı bağli konjonktüre bağli olarak değışilen devlet Bakanlıkları, ikincisi icracı Bakanlık, bunlara özel görevli Bakanlıklar da denilmektedir. Fransa'da da Bakan Yardımcıları; özellikle belirli alanlarda uzmanlaşmış, Bakanın yetkilerini devralabilen ve çeşitli görevleri üstlenebilen pozisyonlar olarak yer almaktadır. (Eroğul, 2001: 68-70).

Fransa'daki bu sistem, çok katmanlı bir yönetim yapısı sunarak idari işleyişin etkinliğini artırmayı hedefler. Son olarak da hükümet ve parlamento arasındaki koordinasyonu yöneten Başbakan ya da Bakana bağli Devlet sekreteri vardır. Bundan farklı üçüncü olarak Fransa'da Bakanlıkların iş ve birimleri konusunda Bakanlara yardımcı olabilecek Bakan Yardımcıları (*Ministres Delegates*) bulunmaktadır (İzci, 2017: 98).

Bakanlıkların standart örgüt yapısı, sayıları Bakanlıktan Bakanlığa göre değışmekle beraber genel olarak genel müdürlükler ve şubeler bulunmaktadır. Bu genel müdürlükler kendi görev alanları ile ilgili olarak Bakana karşı sorumlu olup yöneticileri Bakanlar Kurulu kararnamesi ile atanmaktadır (Karahanoğulları, 2009: 2-68).

4.2. Amerika Birleşik Devletleri'nde Bakan Yardımcılığı Uygulaması

Amerika Birleşik Devletleri'nde Bakan Yardımcılığı, çok sayıda Bakanlıkta yer almaktadır, Bakan Yardımcıları Bakanın politikalarını uygulamak ve gündemlerini yönetmek için atanmaktadır. Her Bakan Yardımcısı, kendi Bakanlığında belirli bir alanın yönetiminden sorumludur. ABD gibi yasama ve yürütme organları arasında sert ayrılığın olduğu ülkelerde ise Bakan Yardımcılığı ile parlamento üyeliği bağdaşmayan görevlerdendir (Tataroğlu, 2016: 2).

ABD Anayasasının ikinci maddesine göre Başkanın kabinesi, Bakanlarını içeren bir danışma organı niteliğindedir. Bu kabine, Başkan Yardımcısı ve ilgili departmanların başında bulunan 15 üye Bakan (*secretaries*) içerir. Bu Bakanlar, icrai görevden ziyade olarak Başkanın danışmanları olarak görev yapar ve Başkanın sorumluluğu altında çalışırlar. Kuvvetler ayrılığı anlayışı mantığına bağli olarak "denge ve denetim" mekanizmalarının oluşuma katkı sağlamaktadırlar. ABD'de Bakanlar arasında Tarım, Savunma, İçişleri, Adalet, Dışişleri, Maliye, Enerji gibi farklı görev alanlarına sahip Bakanlar bulunur. Bakanlar, Başkanın politikalarını destekler ve uygularlar, ülkenin yönetiminde önemli bir rol oynarlar. Kabine toplantıları düzenli olarak yapılarak, ulusal politikaların belirlenmesinde ve uygulanmasında Bakanların görüşleri alınmaktadır (Ömürgönülşen, 2019: 319).

Kabine üyeleri, Başkanın kritik kararlarında danışmanlık yapar ve birlikte çalışarak ülkenin yönetimine katkıda bulunurlar. Kabine üyeleri, Başkanın güvenini kazanmış tecrübeli ve yetenekli kişiler arasından seçilir ve Başkanın politikalarını başarıyla hayata geçirmekle mükelleftirler (ABD'de başkanlık sistemi).

ABD'de başkanlık sistemine uygun olarak, Başkanın doğrudan atadığı müsteşar ve müsteşar yardımcıları genellikle federal Bakanlıkların en üst düzey yöneticileridir. Bu kişiler, Başkanın politikalarını ve hedeflerini uygulamak, Bakanlık faaliyetlerini koordine etmek ve başkana danışmanlık yapmakla sorumludurlar. Dolayısıyla, müsteşar ve müsteşar yardımcıları, bir nevi Bakan Yardımcısı işlevi görmektedirler. Başkanın atadığı bu yöneticiler, başkanın güvenini kazanmış ve onun politikalarını en iyi şekilde yürütebileceğine inanılan kişiler arasından seçilirler. Bu yapı, Başkanlık sistemine uygun olarak yönetimde güçlü bir liderlik ve kesin bir yetki dağılımı sağlamaktadır (Ömürgönülşen, 2019: 342).

4.3. İngiltere'de Bakan Yardımcılığı Uygulaması

İngiltere'de Bakan Yardımcıları parlamentodan seçilen milletvekilleri arasından atanmaktadır. Bakan Yardımcıları, Bakanın çalışmalarına destek sağlayarak Bakanın sorumluluklarıyla ilgili konularda Yardımcı olmaktadır. İngiltere'de Bakan Yardımcıları, Bakanın yokluğunda Bakanın görevlerini yerine getirebilmektedir. (Karasu, 2004: 95).

İngiltere'de Bakan Yardımcıları Devlet sekreteri olarak görev alırlar, ancak bazıları Devlet Bakanı olarak da atanabilir. Devlet sekreterleri, belirli bir Bakanlığın yönetiminden sorumlu üst düzey idarecilerdir ve genellikle hükümetin politikalarını uygulamak, Bakanlığın çalışmalarıyla ilgili kararlar almak ve yönetim süreçlerini yürütmekle görevlidirler.

Bakanlık bünyesinde bir ya da daha fazla Bakan Yardımcısı bulunması yaygındır. Bu Bakan Yardımcıları, Devlet sekreterine destek olmak ve belirli alanlarda uzmanlık sağlamak amacıyla atanırlar. Her Bakanlığın ihtiyaçlarına göre farklı sayıda Bakan Yardımcısı olabilir ve bu yardımcıları, belirli projeleri ve politikaları yürüterek Bakanlıkların etkinliğini artırmaya katkıda bulunurlar. Bakan Yardımcıları, genellikle mevzuatın uygulanması, bütçe yönetimi, kamu politikası geliştirme ve Bakanlıkların işleyişi ile ilgili diğer önemli konularda önemli bir rol üstlenirler (Aydın, 2018: 280).

Bakan Yardımcıları, özellikle kanun tasarılarının parlamentodan geçiş süreçlerinde aktif bir şekilde yer alsalar da daha geniş ve önemli siyasi kararlarla ilgili katılımlarının sınırlı olduğu bilinmektedir. Ayrıca, kıdemli ve kıdemsiz Bakan Yardımcıları arasındaki farklılıklar da dikkate alınmaktadır. Kıdemsiz Bakan Yardımcıları (*junior minister*) genellikle daha az deneyime sahipken, kıdemli bakan yardımcılarının daha fazla deneyime sahip olduğu ve çeşitli birimlerde görev alarak kaotik durumlarda kabineye destek sağladıkları ifade edilmektedir. Bu durum, yönetim yapısının etkinliği ve kriz anlarında hızlı hareket etme kapasitesinin artırılması açısından önemli bir unsur olarak görülmektedir (Tataroğlu, 2016: 526).

Başbakan, hükümet politikalarını belirler, hükümetin günlük işlerini yönetir, yasama organı olan Parlamento'ya hükümet politikalarını açıklar ve hükümetin performansını denetler. Bakanlar Kurulu ise hükümetin en üst düzeydeki yürütme organıdır ve Bakanlar, farklı Bakanlıklardan sorumlu olarak atanır. Bakanlar Kurulu, hükümet politikalarını belirler, yasama organına yasaları önerir, harcama politikalarını belirler, ulusal güvenlik politikalarını oluşturur, dış politikayı yürütür ve hükümetin genel yönetiminden sorumludur (Yamaç, 2014: 4).

Bakanlar Kurulu, Başbakanın liderliğinde toplanır ve önemli kararları birlikte alırlar. İngiltere'de Bakanlıklar altında 'dış işlerden sorumlu Bakan Yardımcısı' veya 'iç işlerden sorumlu Bakan Yardımcısı' gibi özel pozisyonlar bulunur. Bu yapılar, Bakanların yükünü hafifletirken, politika geliştirme süreçlerine katkıda bulunurlar (Karasu, 2009: 169).

Tony Blair döneminde, İngiltere'de başbakanlık pozisyonunda yapılan atamalar, hem parti içindeki güç dengesini sağlama hem de ülkenin farklı kesimlerini temsil etme amacı taşıyordu. Bu bağlamda, Blair, bakan yardımcılarını atarken hem eski hem de yeni hiziplerden isimler seçerek, parti içindeki birlikteliği ve uyumu gözetmeye dikkat etti. Bu yaklaşım, partisinin farklı kanatları arasında bir denge oluşturarak, geniş bir destek tabanı sağlamayı amaçlıyordu.

Diğer yandan, Margaret Thatcher döneminde ise, başbakanlıkta yapılan atamalarda güven esas alınmıyordu. Thatcher, bakan yardımcılarını, kendisine sadık ve politikalarını takip edecek kişiler arasından seçmeyi tercih etti. Bu durum, onun liderlik anlayışını ve otoriter yönetim tarzını yansıtırken, aynı zamanda şüpheli gördüğü bakanları gözetleme görevi ile onları kontrol altında tutma amacını da beraberinde getiriyordu. Her iki ilkenin de dönemin dinamikleri ve siyasi ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiş olduğunu söylemek mümkündür (Teakston, 1999: 240 -241)

Başbakan ve Bakanlar Kurulu, İngiltere'nin yasama organı olan Parlamento'nun denetimine tabidir ve Parlamento'dan güvenoyu almak zorundadırlar. Parlamento, hükümetin politikalarını sorgulama, eleştirme ve denetleme yetkisine sahiptir ve hükümetin performansını takip eder. İngiltere'de yürütme organının en etkin erkleri Başbakan ve Bakanlar Kurulu'dur ve bu organlar hükümetin politikalarını belirler, yönetir ve uygularlar. Başbakan liderliğindeki hükümet, Parlamento'nun denetimine tabidir ve hükümet politikaları Parlamento tarafından sorgulanmakta ve denetlenmektedir (Coşkun ve Yorgancıoğlu, 2021: 75).

Parlamento, yasama, yürütme ve yargı olmak üzere devletin üç temel gücünden birini temsil eder. Parlamento, yasama organı olarak ülkenin yasalarını çıkarmak, mevcut yasaları değiştirmek veya kaldırmak, bütçeyi onaylamak ve hükümeti denetlemek gibi önemli görevlere sahiptir. Parlamentolar genellikle iki kanattan oluşur: bir üst meclis ve bir alt meclis. Üst meclis genellikle daha az güce sahip olup, daha çok danışma ve denetleme işlevi görürken, alt meclis genellikle daha fazla yetkiye sahiptir ve yasaları kabul etme yetkisi ile donatılmıştır (Civilservant, 2012:1).

4.4. İtalya'da Bakan Yardımcılığı Uygulaması

1970-1989 yılları arasında İtalya'da meydana gelen siyasi istikrarsızlık, koalisyon hükümetlerinin sık sık değişmesi ile karakterizedir. Bu dönemde 18 koalisyon hükümeti kurulmuş ve 340 bakan görev almıştır. Ancak, bu hükümetlerde ilginç bir durum ortaya çıkmaktadır; toplam 340 bakanın yalnızca 12'sinin tek bir partiden atanmadığı belirtilmektedir.

Hristiyan Demokrat Parti (DC), dönemin en güçlü siyasi aktörü olarak, yalnızca bir kez bakan yardımcısı pozisyonunu elinde bulundurmazken, diğer koalisyon partileri de benzer bir yaklaşım benimsemiştir. Bu bağlamda, 382 bakan yardımcılığı pozisyonununun 340'ı, partiler tarafından dengeli bir şekilde farklı partilere üye olan bakan yardımcılarıyla doldurulmuştur. Bu durum, koalisyon hükümetlerinin titiz bir denge arayışı içinde hareket ettiğini ve farklı gruplar arasında müzakere ve uzlaşma gereksiniminin önemini göstermektedir (Thies, (2001), s. 591).

Özetle, bu dönem İtalya'nın siyasi tarihinde koalisyonların karmaşıklığı ve çok parti sisteminin dinamiklerinin nasıl işlediğine dair önemli bir örnek sunmaktadır. Bakan yardımcılığı pozisyonlarındaki bu denge, hükümetin istikrarını sağlamak adına alınan stratejik bir karar olarak değerlendirilebilir.

4.5. Şili'de Bakan Yardımcılığı Uygulaması

Şili, koalisyon yönetimi konusunda önemli bir örnek teşkil eden bir Latin Amerika ülkesidir. Ülkede Bakan Yardımcılığı gibi temel yönetim görevlerinin dağılımı, koalisyon anlaşmaları çerçevesinde düzenlenmektedir. Anayasa'nın 32/7 maddesi, bakanları ve bakan yardımcılarını atama ve görevden alma yetkisini doğrudan Cumhurbaşkanı'na tanımaktadır. 1990'lı yıllarda, General Augusto Pinochet'in otoriter yönetiminin sona ermesiyle birlikte Şili, demokrasiye geçiş sürecine girmiştir. Bu dönemde, sol ve merkez partilerin bir araya gelerek oluşturduğu Concertacion ittifakı, siyasi istikrarı sağlama ve demokrasiyi güçlendirme açısından önemli bir rol oynamıştır. Concertacion yönetimi, 1990'dan 2010'a kadar ülkenin siyasi yaşamında etkili olmuş ve koalisyon hükümetleriyle yeni bir siyasi kültür inşa etmiştir. Bu süreç, Şili'nin demokrasiye geçişinin ve siyasi çeşitliliğinin önemli bir parçasıdır (Anayurt, Ekinici, 2019: 313-315).

Anayasa'nın 32. maddesi, genellikle yürütme organının yapısını ve yetkilerini düzenleyen hükümler içerir. Bu hüküm, başkana bakanları ve bakan yardımcılarını (subsecretarios) atama ve görevden alma yetkisi verildiğini ifade etmektedir. Bu durum, başkanın yürütme yetkilerini elinde bulundurduğunu ve hükümetin yapısını belirlemede önemli bir rol oynadığını gösterir (Rehren, 1992: 63-87).

Şili'deki Concertación hükümetleri, bakan yardımcılığı kurumunu bakanların denetimi ve kontrolü için bir mekanizma olarak kullanmışlardır. Bu yapı, bakanların kararlarını ve uygulamalarını izlemek, gerektiğinde müdahale etmek veya sürecin etkinliğini artırmak amacıyla oluşturulmuştur. Bakan yardımcılarını, kendi bakanlıklarının işleyişinde önemli bir rol oynamakta ve bakanların stratejilerini desteklemek için gerekli bilgileri sağlayarak hükümetin genel politikalarının uygulanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu durum, hükümetin iç işleyişini daha şeffaf ve etkili hale getirmek amacıyla gerçekleştirilen bir düzenleme olarak değerlendirilebilir (Skigin, Seira, 2016: 17; Rehren, 1992: 71).

Bu tür düzenlemeler, başkanlık sistemlerinde yaygın olarak bulunur ve başkanın hükümetin işleyişine dair doğrudan etkisi olduğunu ortaya koyar. Bakanların atanması ve görevden alınması, yürütme organının etkinliği ve siyasi istikrarı açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu süreç, aynı zamanda yürütme erkinin iç disiplinini ve politikalarını da şekillendirebilir. Başkanlık sistemlerinde, başkanın bakanları atama yetkisi, çoğu zaman yasama ile yürütme arasındaki güç dinamiklerini de etkiler. Yani, başkanın atadığı bakanlar, yasama organıyla olan ilişkileri ve siyasi müzakereleri etkileyebilir, bu da genel olarak yönetim üzerindeki etkilerini daha da genişletebilir. Bu durum, özellikle siyasi istikrar ve yönetim etkinliği açısından önemli bir konuyu teşkil etmektedir (Siavelis, 1992: 574).

2010 sonrasında, Pinera'nın kabinesinde bağımsızlara yer vermesi ve koalisyona üye partilerin sayısındaki azalma, bakan yardımcısı kurumunun denetleme aracı olarak kullanılma olgusunun azaldığını göstermektedir. Bu durum, kabine içindeki dinamiklerin ve siyasi yapıların değiştiğini ortaya koymakta; bağımsızların artan etkisi, geleneksel siyasi partilerin rolünü zayıflatırken, bakan yardımcılarının denetim işlevinin de önemsizleşmesine yol açmıştır. Bu değişim, hükümetin işleyişinde daha fazla esneklik sağlarken, denetim mekanizmalarının etkinliğini sorgulatmaktadır (Skigin, Seira, 2016: 19).

5. TÜRKİYE'DE BAKAN YARDIMCILIĞI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEME VE ELEŞTİRİLER

3046 sayılı Kanununun 22. maddesinde müsteşarın görev ve sorumlulukları; *Müsteşar*, Bakanın emrinde ve onun Yardımcısı olup Bakanlık hizmetlerini Bakan adına ve Bakanın direktif ve emirleri yönünde, Bakanlığın amaç ve politikalarına, kalkınma planlarına ve yıllık programlara, mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenler ve yürütür (RG, 1984: 18540).

Müsteşar, Türkiye'deki kamu hizmetinde önemli bir rol oynayan, bakanlık hiyerarşisinde üst düzey bir pozisyonda bulunan ve meslekten yetiştirme süreci ile bu makama ulaşan bir memurdur. Müsteşarların atanması genellikle bakanlık içerisinde kariyer basamaklarını başarılı bir şekilde geçerek gerçekleştirilir. Bu pozisyon, devletin en üst düzey yönetiminde yer aldıkları için önemli yetki ve sorumluluklarla donatılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, müsteşarların çalışma şartlarını ve haklarını düzenleyen temel yasadır. Bu yasa çerçevesinde, müsteşarların kademeleri, görevde yükselmeleri ve diğer kariyer gelişimlerine dair hükümler yer almaktadır. Bu yönetmelikler, memurların kariyerlerini planlamalarına yardımcı olduğu gibi, kamu hizmetinin etkin ve verimli bir biçimde yürütülmesi için de önemlidir.

Kısacası, müsteşarlar kamu yönetiminde stratejik bir öneme sahip olup, kariyerleri, 657 sayılı Kanun ile düzenlenen kurallara tabidir. Bu durum, onların profesyonel gelişimini ve kamu hizmetine katkılarını sistematik bir şekilde yönlendirmektedir (Günday, 2002).

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Bakan Yardımcıları ve müsteşar Bakanın Yardımcıları olarak görev yaparlar ve Bakanın emirlerini yerine getirirler. Aynı zamanda, Bakanlık hizmetlerinin düzgün bir şekilde yürütülmesinden ve Bakanlığın amaç ve politikalarına uygun olarak hareket edilmesinden sorumlu tutulurlar. Bu nedenle, Bakan Yardımcıları ve müsteşar Bakanın en yakın çalışma arkadaşları olarak önemli bir rol oynarlar ve Bakanın kararlarını desteklerler. Bu görevleri yerine getirirken de Bakanın talimatları doğrultusunda hareket ederler ve Bakanın yetkilerini kullanırlar (Bölükbaşı, 2021: 287-303).

Atanma usulleri açısından ise, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde Bakan Yardımcıları, Bakan tarafından atanırken, idari müsteşarlar genellikle daha üst düzey bürokratlar arasından seçilerek atanırdı. Bu da Bakan Yardımcılarının daha siyasi bir niteliğe ve hükümetin genel politikalarına daha yakın bir duruşa sahip olmasına zemin hazırlamaktadır.

Sonuç olarak, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde Bakan Yardımcılığı hem görev ve yetki kapsamı hem de atanma usulleri açısından, eski sistemdeki Bakan Yardımcılarından ve idari müsteşarlardan farklı bir işlev ve yapı taşımaktadır. Bu değişimler, kamu yönetiminde daha etkin ve hızlı karar alma süreçlerini desteklemek amacıyla yapılmıştır (Topaca, 2014:479).

Bakan yardımcılarının hukuki statüsü, Türkiye'de kamu yönetimi ve siyasi yapı içinde önemli bir tartışma konusudur. Bu tartışma, bakan yardımcılarının bakan karşısındaki sorumlulukları ve kamu görevlileriyle olan ilişkilerine dair belirsizliklerden kaynaklanmaktadır. 643 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile yapılan düzenlemeler sonucunda, bakanlıkların yapısında bakan yardımcılara yer verilmesi, ancak bu pozisyonun sorumlulukları ve yetkileri açısından net bir çerçeve sağlanmaması, hukuki statüleri konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Bu konuda iki temel görüş öne çıkmaktadır:

Danışman Görüşü: Bu görüşe göre, bakan yardımcıları, bakanlara destek sağlayan ve stratejik danışmanlık yapan kişilerdir. Yani, bakan yardımcıları esas olarak bir tür danışmanlık rolü üstlenirler ve doğrudan bakanlık işleyişindeki otorite ve yetki sıralamasının dışında kalmaktadırlar.

Hiyerarşik Kamu Görevlisi Görüşü: Diğer bir görüş ise bakan yardımcılarının, bakanlık hiyerarşisinde bakan ve müsteşar arasında yer alan, dolayısıyla belirli görev ve sorumlulukları olan kamu görevlileri olarak değerlendirilmesidir. Bu görüş, bakan yardımcılarının yönetim süreçlerine daha aktif bir şekilde katıldıklarını ve dolayısıyla kamu görevlileriyle olan ilişkileri açısından daha belirgin bir rol üstlendiklerini savunmaktadır.

Bu iki görüş, bakan yardımcılarının kamu yönetimi içindeki yerini, yetki ve sorumluluklarını anlamak açısından önemlidir. Ayrıca, mevzuatın eksiklikleri ve belirsizlikleri, bu pozisyonun işleyişine dair daha geniş tartışmalara, hukuki yorumlamalara ve uygulamalara yol açmaktadır (Gözler ve Kaplan, 2012: 13).

Anayasa'nın 128. maddesi, kamu görevlilerinin niteliklerini, atanmalarını, görev ve yetkilerini, haklarını ve yükümlülüklerini düzenleyen genel çerçeveyi sunmaktadır. Bu madde, kamu görevlilerinin özlük işlerine ilişkin düzenlemelerin daha önce yalnızca kanunla yapılmasını gerektirmekteydi. Ancak, yeni sistemle birlikte üst düzey kamu görevlilerinin atanmasına ve görevlerine dair usul ve esasların Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) ile belirlenmesi öngörülmüştür.

Bu değişiklik, kamu yönetiminde esneklik sağlama ve hızlı karar alma süreçlerini kolaylaştırma amacı gütmektedir. Örneęin, müsteşar gibi üst düzey kamu görevlilerinin atanması süreci artık sadece yasayla değil, başkanlık kararname ile düzenlenebildiğinden, bu görevlilerin tayin edilmesi daha hızlı bir hale gelmiştir. Bu çerçevede, bakan yardımcılarını gibi üst düzey yöneticilerin atanması da CBK ile belirlenmektedir (Kayıkçı, 2013: 31-33).

Sonuç olarak, bu yeni düzenleme ile belirli bir statüdeki kamu görevlilerine ilişkin daha hızlı ve esnek bir yönetim anlayışı benimsenmiş, kamu yönetimi süreçlerinde hız kazanılmıştır. Ancak, bu durumun aynı zamanda yürütme yetkisinin güçlenmesine ve denetim mekanizmalarının zayıflamasına sebep olabileceği de dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, bu tür düzenlemelerin etkileri, demokratik denetim ve hesap verebilirlik açısından titizlikle izlenmelidir (Yıldırım, 2017:17).

Müsteşar, Türkiye'deki bakanlıkların en üst düzey yöneticilerinden biridir ve genellikle meslektan yetişen profesyoneller arasında atanır. Bu pozisyon, bakan yardımcılarının hemen altında yer alır ve genellikle bakanlığın stratejik kararlarının alınmasında, yönetim süreçlerinin düzenlenmesinde ve bakanın işlerini yürütmesinde önemli bir rol üstlenir. Müsteşarların atanması, genellikle Cumhurbaşkanlığı kararıyla yapılır ve bunlar, bakanlığa ait çeşitli departmanlarda uzun yıllar boyunca görev yapmış olan deneyimli memurlardır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, kamu görevlilerinin haklarını, yükümlülüklerini ve çalışma esaslarını belirleyen temel bir mevzuattır. Müsteşarlar, bu kanunun öngördüğü kurallar çerçevesinde görev yaparlar ve kamu sektörü ile ilgili çeşitli yükümlülüklerle tabi olurlar. Bu nedenle, kamu hizmetinin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak için mesleki bilgi ve deneyimlerini kullanarak çalışırlar.

Müsteşar ile bakan yardımcısının atanma usulleri Türkiye'deki kamu yönetimi açısından önemlidir ve birbirlerinden farklılık gösterirler. Mülga 2451 sayılı Kanun, bu atama süreçlerine dair belirli düzenlemeler getirmiştir. Müsteşarlar genellikle bakanlıkların en üst düzey yönetim kadrosunu oluşturur ve bakan tarafından atanırlar. Onların atanması için belirli kriterler ve süreçler bulunur. Bakan yardımcılarını ise ilgili bakanın önerisi üzerine atanabilir; ancak bu atama süreci genellikle daha hızlı ve esnek olabilir (Karlı, 2020:197).

Mülga 2451 sayılı Kanunun 2. maddesinde belirtilen ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler, müşterek kararname ile atanır. Bu durumda, ilgili bakanın, Başbakanın ve Cumhurbaşkanının imzalarının bulunduğu resmi bir kararname gerekmektedir. Bu süreç, atama kararlarının yüksek dereceli makamlarca onaylandığını ve böylece atanacak kişilerin kamu yönetimi açısından belirli bir nitelik ve yeterliliğe sahip olmasını sağlamak amacıyla yürütülür. Dolayısıyla, müsteşar ve bakan yardımcılarını arasındaki bu atanma usulü farklılıkları, kamu yönetiminin işleyişi ve etkinliği açısından kritik öneme sahiptir (Kaman, 2018:93).

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile bu görev ve yetki sorunu müsteşarlık biriminin kaldırılması ile çözülmüş, müsteşarın görev ve yetkileri ise Bakan Yardımcılarına aktarılmıştır (703 Sayılı KHK 2018, m. 41). 3046 sayılı Kanun ile 1 No.lu CK'nın 504.maddesinde Bakan Yardımcılığı sayısı ile ilgili bir kısıt bulunmadığından müsteşarlık biriminin kaldırılması ile Bakan Yardımcılığı sayısında da artış yaşanmıştır.

21 Temmuz atama kararı ile Adalet Bakanlığı'na 4, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na 3, Gençlik ve Spor Bakanlığına 2, Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı'na ise 3 Bakan Yardımcısı ataması yapılmıştır (RG, 2018: 30485)

Yeni sistemle birlikte bakanlık yapılanmasında yaşanan değişimlerden biri, 703 sayılı KHK ve 1 No.lu CK kapsamında bakanlık teşkilatlanmasının hukuksal olarak daha sade bir yapıya kavuşmasıdır. Bu kapsamda bakanlık merkez teşkilatı yapılanması yeniden düzenlenmiş, bağlı ve taşra teşkilatı yapısında ise minimal düzeyde değişiklikler yapılmıştır. 703 sayılı KHK'dan önce bakanlık merkez teşkilatı; ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ve yardımcı birimler olmak üzere üç birimden meydana gelmekteydi (3046 sayılı Kanun, 1984, m. Mülga 6).

703 sayılı KHK'nın 41.maddesi ile bu hüküm mülga edilmiş, 1 No.lu CK ile bakanlık merkez teşkilatındaki bu üçlü ayrımı yeniden uygulamayarak, bakanlık merkez teşkilatı tek bir yapı haline dönüştürülmüştür (1 Nolu CK, 2018, m. 509/2). Yeni düzenleme ile bağlı ve taşra teşkilatı yapısında sadece kademelerde bir değişiklik yapılmış ve "memurluk" ifadesi kuruluş kademeleri arasından çıkarılmıştır. Yapılan yeni düzenlemeler sonrasında bakanlık yapılanması şu şekilde olmuştur (1 Nolu CK, 2018, m. 509/4).

Tablo 1. Bakanlıkların Temel Kuruluşları ve Hiyerarşik Kademeler

BAKANLIK
Bakanlık Merkez Teşkilatı
<ul style="list-style-type: none">• Bakan Yardımcılığı• Genel Müdürlük, Kurul Başkanlığı veya Daire Başkanlığı• Daire Başkanlığı
Bağlı Kuruluşlar
<ul style="list-style-type: none">• Genel Müdürlük• Daire Başkanlığı• İhtiyaca Göre Kurulacak Şube Müdürlüğü
Taşra Teşkilatı Bölge Kuruluşları
<ul style="list-style-type: none">• Bölge Müdürlük• Şube Müdürlüğü veya Baş Mühendislik• Şeflik veya Mühendislik
Taşra Teşkilatı İl Kuruluşları
<ul style="list-style-type: none">• Vali• İl Müdürlüğü• Şube Müdürlüğü• Şeflik
Taşra Teşkilatı İlçe Kuruluşları
<ul style="list-style-type: none">• Kaymakam• İlçe Müdürlüğü• İhtiyaç Bulunan İlçelerde Şube Müdürlüğü• Şeflik

Kaynak: (1 No.lu CK, 2018,m. 509/4)

Yeni sitemle birlikte bakanlık yapılanmasında yaşanan değişimlerden sonuncusu ise müşavirlik kadrosunda gerçekleşmiştir. 3046 sayılı Kanunda sayısı otuzu geçmeyecek şekilde bakanlara öncelikli ve özel konularda yardımcı olmak üzere özel yeteneğe sahip olan kişilerin bakanlık müşaviri olarak atanabileceği düzenlenmişti. (2046 sayılı Kanun, 1984,m.Mülga 27) Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde de bu kadro düzenlenmiş olup sadece sayısı azaltılarak otuzdan on beşe düşürülmüştür. (1 No.lu CK, 2018, m. 505).

3046 sayılı Kanun, Türkiye'deki Bakanlıkların ve bunların hiyerarşik yapılarını düzenleyen önemli bir yasal mevzuattır. Bu kanunun 15. maddesinde Bakan Yardımcılığının hiyerarşik kademeler arasında yer almadığı belirtilmektedir. Ayrıca, 643 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'den (KHK) sonra yürürlüğe giren Bakanlıkların yeniden yapılandırılmasına ilişkin düzenlemelerde de Bakanlık teşkilat şemalarında Bakan Yardımcılığına yer verilmediği ifade edilmiştir. Bu durum, Bakan Yardımcılığının resmi hiyerarşide nasıl bir konumda olduğunu ve Bakanlıkların yeniden yapılandırılması sürecinde nasıl bir yere sahip olduğunu sorgulatan bir durum yaratmaktadır. Bakanlıkların teşkilat yapısı ve Bakan Yardımcılarının rolleri, yönetsel verimlilik ve idari düzen bakımından önemli konulardır. Ancak gerek 3046 sayılı Kanun gerekse ilgili KHK'lar doğrultusunda Bakan Yardımcılığının hiyerarşideki yeri ve önemi üzerine tartışmalar devam etmektedir (Günday, 2011: 397).

Diğer bahsedilen görüşe göre, bakan yardımcılarını bakanlık hiyerarşisinin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu durum, bakan yardımcılarının bakanın yetkilerine ilişkin bir rol üstlenebileceği anlamına gelir. Yani bakan, kendi yetkilerini daha etkin bir şekilde kullanabilmek için bazı yetkilerini bakan yardımcısına devredebilir. Bu süreç, bakan yardımcılarının, bakanın görevlerini yerine getirmesine yardımcı olmalarını sağlar. Dolayısıyla, bu hiyerarşik yapı içinde bakan yardımcılarını, bakanın karar alma süreçlerine katkıda bulunarak, bakanlığın işleyişine destek sağlayacak önemli bir konumda yer alırlar. Bu yapı, yönetimde etkililiği artırmak ve karar alma sürecini hızlandırmak adına bir avantaj sunar. Bakan yardımcılarını, belirli konularda bakanın yükünü hafifleterek, stratejik hedeflere ulaşmak için gerekli olan yönetsel desteği sağlarlar (Gözler ve Kaplan, 2012: 16).

Türkiye'deki Bakanlar ve Bakan Yardımcıları, Bakanlıklarının politikalarını belirlerken Başbakanlarından aldıkları talimatlar doğrultusunda hareket etmekte ve TBMM'de hesap vermektedirler. Ancak zaman zaman bağımsızlıklarını korumak ve farklı bir görüş belirtmek zorunda kalarak istifa etmek durumunda kalmaktadırlar. Bakanlar ile Bakan Yardımcıları arasında bir hiyerarşi söz konusudur. Bakanlar, Bakan Yardımcılarına belirli

konularda geniş yetkiler vererek onları görevlendirirken, Bakanlığın politikalarını ve stratejilerini belirleme konusunda da söz sahibi olurlar (Gözler, 2011: 343).

Bakan Yardımcıları Bakanı destekleyen, onun altında çalışan ve Bakanın sorumlu olduğu konuları daha detaylı bir şekilde yöneten kişilerdir. Bakan Yardımcıları, Bakanların güvenilir yardımcıları olarak kabul edilir ve Bakanın yükünü hafifletmek amacıyla görev yaparlar. Aynı zamanda Bakanın eksiksiz bir şekilde bilgi almasını ve karar vermesini kolaylaştırmak için de yardımcı olurlar. Bazı ülkelerde Bakan Yardımcıları aynı zamanda parlamento üyeleri de olabilirler ve bu durumda parlamento ile hükümet arasında iletişimi sağlarlar. Bakan Yardımcıları, Bakanlıkta söz sahibi olmasalar da Bakan tarafından istişare ve bilgi paylaşımı için sıkça başvurulan kişilerdir. Bakan Yardımcılarının işlevi ülkeden ülkeye değişiklik gösterse de genellikle Bakanları destekleyen, onlara yardımcı olan ve Bakanlığın daha verimli çalışmasını sağlayan kişiler olarak bilinmektedir (Sarı, 2019: 340).

Bakanlar ve Bakan Yardımcıları uzman kişiler arasından seçilmektedir ve o konuyla ilgili deneyim ve bilgi sahibi olmaları beklenmektedir. Bakanlar, Bakanlıklarının politikalarını belirlerken uzman görüşlerine başvururlar ve kamuoyunu bilgilendirirler. Türkiye'de Bakanlar ve Bakan Yardımcıları, yasa gereği TBMM'ye karşı da sorumludurlar ve düzenli olarak parlamento tarafından denetlenmektedirler.

Bakanlar ve Bakan Yardımcıları, yaptıkları çalışmaları ve politikaları TBMM'de anlatmak zorunda kalmaktadırlar ve muhalefet partileri tarafından sorgulanmaktadırlar. Ancak zaman zaman Bakanlar ve Bakan Yardımcıları, hükümet politikalarına karşı çıktıkları veya farklı bir görüş belirttikleri için istifa etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu durumlar kamuoyunda tartışmalara neden olmaktadır ve Bakanların ve Bakan Yardımcılarının bağımsızlığı konusunda endişeler uyandırmaktadır (Aslan, 2023:315-319).

2011-2017 yılları arasında birbiri ile benzer yetkilerle donatılmış Bakan Yardımcılığı ve müsteşarlık müesseselerinin varlığı Bakanlık teşkilat yapısında ikiliğe neden olmuştur. Bakan Yardımcıları ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde düzenlenen görevler arasında bir denge oluşturmuş ve teşkilat yapısında daha net bir hiyerarşi oluşturmuştur. Artık Bakan Yardımcıları, Bakanların direkt Yardımcıları olarak görev yapmakta ve Bakanlık politikalarını şekillendirmede daha etkin bir rol oynamaktadırlar. Bu düzenleme sayesinde Bakanlık teşkilat yapısındaki ikili yapı ortadan kalkmış ve daha işlevsel bir yapı oluşturulmuştur. Bu da devletin daha etkin ve hızlı bir şekilde işleyişine katkı sağlamıştır. Bu değişikliklerle birlikte, Bakan Yardımcılarının da daha fazla sorumluluk almaları ve Bakanlarla daha yakın çalışmaları beklenmektedir (Dik, 2013: 132).

Bakan Yardımcılarının hiyerarşik konumu ile ilgili tartışmalar devam ederken 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmiş, müsteşarlık müessesesi kaldırılmıştır. 3046 sayılı yasa ile düzenlenen müsteşarın görevleri yeni sitemde düzenlenen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde Bakan Yardımcılığı için düzenlenen görevler ile benzetilmektedir. Bu nedenle Bakan Yardımcıları, atanarak göreve gelmekte ve Weber'in tanımına göre memur kapsamında değerlendirilmektedir (Weber, 2014). Ancak bazıları Bakan Yardımcılarının seçimle işbaşına gelmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu konuda farklı görüşler olsa da Türk hukuk sisteminde Bakan Yardımcıları atanmaktadır ve mevcut hukuki düzenlemelere göre memur statüsünde değerlendirilmektedirler (Eryılmaz, 2004: 55).

Bakan Yardımcılarının atamasının müşterek (üçlü) kararname ile gerçekleştirilmesi, Türk idare hukukunun karmaşık yapısını ve çoklu irade sistemini yansıtan bir süreçtir. Müşterek kararname, ilgili Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanlığı'nın aynı amaç doğrultusunda hareket ettiğini gösterir. Bu tür bir işlem, aynı zamanda yürütme organının birlikte çalışma ve dayanışma ilkesinin bir yansımasıdır. İdare hukuku açısından bu türden işlemler, farklı karar vericilerin ortak bir irade göstermesi anlamına gelir. Bu, idarenin daha demokratik bir biçimde işleyişini sağlarken, aynı zamanda yetki aşımının önüne geçilmesi bakımından da önem taşımaktadır. Müşterek kararname ile yapılan atamalarda, her bir iradenin katkısı ile oluşan bu karma işlem, yürütme fonksiyonunun etkinliğini ve meşruiyetini artırır. Bu bağlamda, Bakan Yardımcılarının atanmasını düzenleyen bu süreç, Türk yönetim sisteminin dinamiklerini ve idari yapıların işleyişini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir (Günday, 2011: 397).

Bakan Yardımcılarının istisnai memur statüsü, devletin yöneticilik ve idari yapısında esneklik sağlama amacını taşımaktadır. Bu statü sayesinde, belirli uzmanlık alanlarında deneyim ve bilgi sahibi olan kişilerin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda öngörülen klasik memuriyet şartlarını taşımamaları halinde dahi Bakan Yardımcılığı kadrolarına atanabilmesi mümkün olmaktadır.

Bakan Yardımcılarının görevlerinin niteliği, istisnai memurluk statüsü ile uyumlu olarak düzenlenmiştir. Bu durum, Bakan Yardımcılarının yalnızca idari görevlerle sınırlı kalmalarını gerektirir. Yani, Bakan Yardımcıları, Bakanların siyasi danışmanları gibi hareket edemezler; çünkü onların görevleri yasalarla belirlenmiş sınırlar içinde kalmak zorundadır.

Bakan Yardımcıları, Bakanların yükünü hafifletmek ve Bakanlıkların işleyişine destek sağlamak amacıyla teknik, idari ve organizasyonel konularda görev alabilirler. Ancak, siyasi danışmanlık yapmaları ve Bakanların siyasi karar süreçlerine doğrudan müdahil olmaları beklenmez. Bu durum, kamu hizmetinin etkinliği ve kamu görevlerinin tarafsızlığı açısından önemlidir. Dolayısıyla, Bakan Yardımcılarının görevleri, yalnızca Bakanlıkların işleyişine dair konularla sınırlı olmalıdır. Bu durum, hükümetin ihtiyaç duyduğu çok özel becerileri ve *know-how*'ı hızlıca temin etme şansı sunarak, yönetim kademesinde etkinlik ve verimlilik artırmayı hedefler. Aynı zamanda, Bakan Yardımcılarının atanmasına ilişkin yapılan bu düzenleme, farklı sektörlerden gelen profesyonellerin kamu sektörüne katılımını teşvik ederek, idari yapı içerisinde çeşitlilik oluşturmayı amaçlar. Ancak, bu ayrıcalıklı statü, bazı eleştirileri de beraberinde getirebilir. Özellikle, kamu yönetimindeki şeffaflık, hesap verebilirlik ve liyakat ilkeleri açısından tartışmalara yol açabilir. Bu nedenle, Bakan Yardımcılarının statülerinin düzenlenmesi, dikkatlice ele alınması gereken bir konudur (Gözler ve Kaplan, 2012: 18).

Tablo 2. (67.) Cumhurbaşkanlığı Kabinesi Bakanlıklar ve Bakan Yardımcılarının Sayısı 2024

BAKANLIK ADI	BAKAN YARDIMCILIĞI
Adalet Bakanlığı	4
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	4
Dış İşleri Bakanlığı	5
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	4
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	4
Hazine ve Maliye Bakanlığı	4
Gençlik Spor Bakanlığı	4
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	4
Millî Eğitim Bakanlığı	4
Kültür ve Turizm Bakanlığı	4
İçişleri Bakanlığı	4
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	4
Ticaret Bakanlığı	4
Sağlık Bakanlığı	4
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	4
Tarım ve Orman Bakanlığı	4
Millî Savunma Bakanlığı	4
Toplam	
17	69

Kaynak: <https://www.tccb.gov.tr/kabine/>

Bakan Yardımcıları, Bakanların yokluğunda Bakanın yerine geçebilir ve Bakanın yetkilerini kullanabilirler. Ancak, bu durum sadece mecburiyet halinde geçerlidir ve Bakanın yetkileri genelde Bakanlar tarafından kullanılır. Bakan Yardımcıları, Bakanların politikalarını yürütmekle ve Bakanlık faaliyetlerini koordine etmekle sorumludurlar (Teakston, 1999: 233).

Bakan Yardımcılarının kökenlerine dair bir analiz yapıldığında, siyasi geçmişe sahip olanların önemli bir ağırlığa sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, özellikle Türkiye'deki siyasi sistem ve yönetim açısından bazı önemli çıkarımlar yapılmasına imkân tanır. Birinci grup olarak tanımlanan siyasi kökenli Bakan Yardımcıları, genellikle partinin farklı kademelerinde görev yapmış olan eski milletvekilleri veya aktif siyasetçilerden oluşmaktadır. Bu durum, hükümetin siyasi hedeflerine ulaşmasında ve Meclis ile olan ilişkilerde avantaj sağlamaktadır. İkinci gruptaki üst düzey yöneticiler, çoğunlukla kamu veya özel sektörde deneyim kazanmış olan kişilerden oluşmakta, bu da yönetim becerilerini ve stratejik düşünme yeteneklerini artırmaktadır. Bu kişiler, genellikle politika uygulamalarında ve karar alma süreçlerinde önemli roller üstlenmektedir. Son grup ise akademisyenlerden oluşmaktadır ve bu kısım, politika geliştirme süreçlerine bilimsel bir perspektif

kazandırarak, politika oluşturma ve uygulama aşamalarında daha analitik ve veriye dayalı bir yaklaşım sunmaktadır (Topaca, 2014: 326).

3046 sayılı Kanun'un Bakan Yardımcıları'nı düzenleyen 21/A maddesinde Bakan Yardımcıları'nın özlük haklarına ilişkin olarak "Bakan Yardımcılarına en yüksek Devlet memuruna mali haklar kapsamında yapılan ödemelerin yüzde yüz ellisi oranında aynı usul ve esaslar çerçevesinde aylık ücret ödenir" hükmüne yer verilmiştir. Bakan Yardımcıları, genel olarak kamu görevlisi statüsünde oldukları için, bir memurun sahip olduğu haklardan yararlanırlar. Ancak, emekli memurlardan atanan Bakan Yardımcıları için özel bir durum söz konusudur. Emekli memurlar, devlet görevine atandıklarında emekli maaşlarını alamazlar; bu durum, 3046 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat ile belirlenmiştir.

Bakan Yardımcıları'nın emekli maaşlarıyla ilgili olarak, ne yazık ki mevzuatta bu konuda bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle, emekli olarak atanan Bakan Yardımcıları, görevde buldukları süre boyunca emekli maaşlarını almakta zorluk yaşamaktadırlar. Bu tür düzenlemeler, kamu politikaları ve sosyal güvenlik sisteminin işleyişine dair önemli konular olup, zaman zaman değişikliklere tabi olabilmektedir. Dolayısıyla, bu durumla ilgili sürekli güncel bilgi edinmek ve mevcudiyetini takip etmek önemlidir (Günday, 2011, s. 119).

6. SONUÇ

Türkiye'de Bakan Yardımcıları, bağımsız davranamama riski gibi faktörler nedeniyle eleştirilmektedir. Bunun yanı sıra, Bakan Yardımcılarının görev tanımlarının belirsiz olması, Bakan ile çatışma yaşama riskini de beraberinde getirebilmektedir. Bu durum da Bakan Yardımcılarının verimli bir şekilde çalışmalarını engelleyebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı, Bakan Yardımcılığı sisteminin gözden geçirilmesi ve uygun bir şekilde düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bakan Yardımcıları kabinede etkin bir rol oynamakta ve Bakanların günlük işlerini yürütürken onlara destek olmaktadır. Türkiye'de Bakan Yardımcılarının atanması, Cumhurbaşkanı tarafından yapılmaktadır ve bu durum bazı eleştirilere neden olmaktadır (Aktalay, 2014: 69-98).

Bu eleştirilerin başında 2017 sonrası yapılan düzenleme ile bakanın izne ayrılmasında başka bir bakanın vekâlet edeceği hükmü anayasadan çıkartılmıştır. Bu hükmün yerine bir hüküm getirmediği gibi bakanın izne çıkmasından yerine kimin vekâlet edeceği dair bir düzenleme yapılmamış ancak uygulamada bakan yardımcısının vekâlet yetkisi kullandığı görülmüştür.

Ayrıca bakan yardımcısının bu vekâlet sürecinde Cumhurbaşkanı Kabinesine katılıp katılmayacağına ilişkin de bir hüküm bulunmadığı gibi 2018 sonrasında bu durumun örneğine de karşılaşılmamıştır (Aslan, 2023:327).

Ancak, Bakan Yardımcılarının parlamento tecrübesine sahip olmaları, parlamento ile kabine arasındaki iletişimi güçlendirebilir ve bu da hükümetin daha etkin çalışmasına katkı sağlayabilir. Türkiye'de Bakan Yardımcılarının görevleri ve atanmaları bazı tartışmalara neden olabilir, ancak uyumlu bir çalışma ile parlamento ile kabine arasındaki ilişkilerin daha sağlam hale gelmesine katkı sağlayabilirler. Bu nedenle, Bakan Yardımcılarının görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmeleri ve Bakanlarla uyumlu bir şekilde çalışmalarını önemlidir. Bu sayede, Bakanlık işleyişi ve parlamento ile kabine arasındaki ilişkiler güçlendirilebilir (Eryılmaz, 2004: 25).

Bu değerlendirme çerçevesinde, Türkiye'de Bakan Yardımcılığı görevinin önemi ve etkisi göz önünde bulundurularak, bu pozisyonun daha etkin hale getirilmesi için bazı adımlar atılabilir. Öncelikle, Bakanlıkların organizasyon yapıları gözden geçirilerek Bakan Yardımcılarının görev ve yetkileri net bir şekilde belirlenmeli üst düzey bürokratlarla olası karmaşaların önüne geçilmelidir. Ayrıca, Bakan Yardımcılarının atama süreleri hükümetin görev süresi ile bağlantılı olmamalı, böylece tarafsızlıkları daha güçlü bir şekilde korunmalıdır.

Bakan Yardımcılarının seçimle değil atama ile gelmeleri ve genellikle parlamento tecrübesi olan isimlerden oluşmaları, Parlamento-Bakanlık ilişkilerinin güçlenmesine katkı sağlayabilir. Ancak, bu durumun Bakan Yardımcılarının tarafsızlığı konusunda tartışmalara neden olabileceği de göz önünde bulundurulmalı ve bu konuda gerekli önlemler alınmalıdır. Bu durumda Bakan Yardımcılığının asıl amacının ne olduğu tartışmalı olabilir. Bakan Yardımcıları, Bakanların görev yüklerini hafifletmek, uzmanlık alanlarına göre destek sağlamak, Bakanlık projelerini yönetmek ve Bakanlığın genel işleyişini desteklemek gibi görevlere yardımcı olabilirler; ancak, Bakan Yardımcılarının Bakanlarla olan ilişkisi ve yetkileri, Bakanlık içindeki hiyerarşi ve işleyişe göre değişkenlik gösterebilir (Akyılmaz ve diğ. 2012: 252).

Bakan Yardımcılığı Kurumu, Bakanın yerindeki en üst düzey yetkili olarak da görev yapabilirken, bazı durumlarda Bakanın Yardımcısı olarak sadece Bakanın direktifleri doğrultusunda hareket edebilir. Bu nedenle, Bakan Yardımcılığı kurumunun amacı ve işleyişi, her Bakanlık için farklılık gösterebilir. Ülkemizdeki Bakan Yardımcılığı Kurumu ve işleyişi değişiklik gösterebilirken, Bakan Yardımcılarının Bakanlık içindeki rol ve fonksiyonlarının net bir şekilde belirlenmesi ve buna uygun bir işleyişin sağlanması önemli bir konudur. Bu sayede, Bakan Yardımcıları Bakanlara etkili bir destek sağlayabilir ve Bakanlıkların daha verimli çalışmasına katkıda bulunabilirler.

Birden fazla bakan yardımcısının bulunduğu durumlar, bakanlıklar içinde belirli bir karmaşaya yol açabilir ve bu da işleyişin etkinliğini etkileyebilir. Hiyerarşik sorunların önüne geçmek için, bakan yardımcılarında net bir yapı oluşturulması önemlidir. Bu bağlamda, birden fazla bakan yardımcısı arasında hiyerarşik olarak üstte bulunan bir bakan yardımcısının belirlenmesi, görev dağılımının ve sorumlulukların daha net bir şekilde tanımlanmasını sağlayarak işlerin daha etkili yürütülmesine yardımcı olabilir (Kılıçoğlu, 2013: 3171).

Bu üst düzey bakan yardımcısının rolü, diğer bakan yardımcılarıyla koordinasyonu sağlamak, karar alma süreçlerini kolaylaştırmak ve bakanlık stratejilerinin uygulanmasında liderlik etmek olabilir. Ayrıca, hiyerarşik bir yapı, kriz anlarında hızlı bir şekilde yanıt verilmesini ve karar alınmasını da kolaylaştıracaktır. Sonuç olarak, bu tür bir düzenlemenin hem bakanlık içindeki işleyişi iyileştireceği hem de daha etkin bir yönetim sağlanmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Türkiye'deki son yasal düzenlemenin eleştirileri arasında, hâlâ bu pozisyonun bürokratik katmanları artıracığı ve yönetim zorluğu yaratacağı yönündeki endişeler yer almaktadır. Ayrıca, Bakan Yardımcılıklarının atanma şekli ve bu görevlerin net bir biçimde tanımlanmaması, yönetim süreçlerinde belirsizlikler doğurabilir.

Bakan yardımcılığının görev ve yetkilerinin belirsizliği, bakanlıklar arasında uygulama farklılıklarına yol açmakta ve bu durum, kamu yönetiminde etkinliği azaltmaktadır. Mevcut durumda, bakanlıkların genelgeler aracılığıyla kendi iç düzenlemelerini yapması, sistemin homojenliğini sağlamaktan uzak kalmakta ve dolayısıyla yasal bir çerçevenin oluşturulmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

2011 yılında başlayan bakan yardımcılığı uygulaması, bu pozisyonun işleyişine dair önemli deneyimler sunmuş ve zaman içinde hangi görevlerin yerine getirilmesi gerektiği konusunda bir tecrübe birikimi meydana getirmiştir. Dolayısıyla, yasal düzenlemenin yapılması için gerekli veriler ve gözlemler toplanmış durumdadır (Nacak, 2020:138-157).

Bakan yardımcılığına dair bir yasa ile düzenleme yapılması, sadece görev ve yetkilerin net bir şekilde tanımlanmasını sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda bakanlıkların hangi konularda destek alabileceğine dair bir rehber niteliği de taşıyacaktır. Bu durum, kamu yönetiminin etkinliğini artıracak ve bakanlıklar arası işleyişte tutarlılığın sağlanmasına katkıda bulunacaktır.

Bakan Yardımcılığı Kurumunun yasal bir çerçeveye oturtulması, mevcut uygulamaların performansının artırılması ve gelecekte ortaya çıkabilecek sorunların önceden belirlenip çözüme kavuşturulması açısından büyük bir ihtiyaçtır. Bu sayede, bakan yardımcılarının görevleri daha etkin bir şekilde yürütülebilir ve kamu hizmeti sunumu daha kaliteli hale getirilebilir (Acar, Kırıışık ve Ateş, 2020: 773-776).

Öneriler:

- Görev Tanımlarının Netleştirilmesi: Her Bakan Yardımcısının görev ve sorumluluklarının açık bir şekilde tanımlanması,
- Denetim Mekanizmalarının Geliştirilmesi: Bakanlık içindeki iş süreçlerinin etkin izlenebilmesi için denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi,
- Etkileşim ve Koordinasyon: Farklı Bakanlıklar arasındaki iş birliğinin artırılmasını sağlayacak yapıların oluşturulması,
- Kamusal Katılım: Bakan Yardımcılıklarında, kamuoyunun görüş ve önerilerine açılması yoluyla şeffaflık sağlanması.

Bakan Yardımcılığı kurumunun yeniden oluşturulması, yönetim ve idari süreçler açısından potansiyel yarar sağlamaktadır ancak bu yapının etkin çalışabilmesi için belirli yapılandırmalara ve düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu süreç, Türkiye'nin yönetim yapısının modernleştirilmesinde önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Türkiye'de Bakan Yardımcılarının çoğunluğunun siyaset kökenli olması, politikaların şekillenmesinde ve

uygulanmasında siyasi dinamiklerin belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu durum, aynı zamanda, siyasi istikrar ve kamu yönetimi arasındaki ilişkiyi güçlendiren bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Türkiye'de Bakan Yardımcılığı pozisyonunun etkinliğini artırmak ve Bakanlıkların çalışmalarını daha verimli hale getirmek için yapısal düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu sayede, Bakan Yardımcıları daha etkin bir şekilde Bakanlıklara destek olabilir ve Türkiye'nin hedeflerine ulaşmasında daha önemli bir rol oynayabilirler. Ancak tam anlamıyla yürütme koalisyonu mevcut olmadığından Bakan Yardımcılığı kurumunun denge ve denetleme aracı olmaktan ziyade bazı siyasilere makam tahsis etmenin yanında umumiyetle parlamento deneyimleri mevcut kişilerin tercih edilmesi neticesinde Meclis - Hükümet arası ilişkilerde olumlu neticelere sebebiyet vereceği görüşümüz ağır basmaktadır.

KAYNAKÇA

- 1 No.lu ve 10 Temmuz 2018 Tarihli Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.
3046 Sayılı ve 1984 Tarihli Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkındaki Kanun.
4 No.lu ve 15 Temmuz 2018 Tarihli Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.
703 Sayılı ve 2018 Tarihli Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlaması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.
ABD'de Başkanlık Sistemi erişim 09 Temmuz 2024, www.whitehouse.gov/administration/cabinet
Acar, A. , Kırışık, F., Ateş, N. (2016) Türk Kamu Yönetiminde Bakan Yardımcılığı Üzerine Farklı Açılardan Bir Değerlendirme. *Akademik Bakış Dergisi*. Sayı: 55 Mayıs - Haziran 2016
Aksiyon Dergisi (2002). Bakan Yardımcılığı Sistemini Getirmemiz Lazım, 30.12.2002
Aktalay, A. (2014). Bakanlar Kurulunun Düzenleyici İşlemleri ve Karar Alma Usulü. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 69-98
Akyılmaz, B. , Sezginer, M. , Kaya, C. (2013). *Türk İdare Hukuku*. Seçkin Yayınevi.
Anayurt Ö. , Ekinci A. (2019) Koalisyonlu Başkanlık Sistemi ve Latin Amerika Uygulaması, Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'in Anısına Armağan, *On iki Levha Yayınları*. ss. 227-332.
Araya, I. A. (2012). Quien le Susurra al Presidente Asesores vs. Ministros en America Latina *Politica/Revista de Ciencia Politica*, Vol. 50, No. 2, 2012, pp. 33-61.
Aslan, S. (2023) Yeni Anayasada Bakanlıklar. Nohutçu, A., Öztürk, K. (Ed.) *Türkiye İçin Yeni Anayasa Vizyonu ve Yol Haritası* (315-327). Savaş Yayınları
Aydın, A. H., (2018) *Kamu Yönetimine Giriş*. Seçkin Yayınevi.
Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esaslarını Düzenleyen Kanun, Kabul tarihi: 27/9/1984, 9/10/1984 tarihli ve 18540 sayılı Resmî Gazete (R.G.)
Bölükbaşı, M.O. (2021). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemindeki Bakan Yardımcısı ile Önceki Sistemdeki Bakan Yardımcısı ve Müsteşarın Kıyaslanması. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 287-303.
Cabinetoffice.gov.uk (2012) "The Cabinet Manual-Draft", erişim 12 Temmuz 2024, <http://www.cabinetoffice.gov.uk/sites/default/files/resources/cabinet-draft-manual.pdf>
Civilcervant (2012) "Working with Ministers", erişim 11 Temmuz 2024 <http://www.civilservant.org.uk/c1.pdf>
Coşkun, Y. & Yorgancıoğlu, C. (2021). Westminster Modeline ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine Dayalı Bakan Yardımcılığı İçin Karşılaştırmalı Analizi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (46), 1-21.

- Coşkun, Y. & Yorgancıoğlu, C. (2022). Spontane İzomorfizm Perspektifinden Bakan Yardımcılığı ve Müsteşarlık Pozisyonlarının Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 0 (50) , 305-332
- Dik, E. (2013). 643 Sayılı KHK ile Düzenlenen Bakan Yardımcılığı ile Hiyerarşik Örgütlenme İçerisindeki Konumu, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68 (4), 121-145.
- Eroğul, Cem, (2001). *Çağdaş Devlet Düzenleri*, İmaj Kitabevi.
- Ertuğrul, D. U. (2024). Türkiye ile İngiltere ve Fransa'daki Bakan Yardımcılığı Müessesesinin Karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Enderun Dergisi* 8 (1) 29-32.
- Eryılmaz, B. (2004). *Bürokrasi ve Siyaset*. Alfa Basım Yayıncılık.
- Gözler, K. & Kaplan, G. (2012.) Bakan Yardımcıları Bakanlık Hiyerarşisine Dâhil Midir? *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 98 (3), 11-24.
- Gözler, K. (2011). *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*. Ekin Kitabevi.
- Gözler, Kaplan, (2013), s. 16 vd; Tataroğlu, (2016), s. 536-537; Esra Dik, "643 Sayılı KHK ile Düzenlenen Bakan Yardımcılığı ile Hiyerarşik Örgütlenme İçerisindeki Konumu", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C. 68, Sa. 4, 2013, ss. 121-145.
- Günday, M. (2002). *İdare Hukuku*, 6. Baskı, İmaj Yayınları.
- Günday, M. (2011). *İdare Hukuku*. İmaj Yayınları.
- İzci, F. (2017). Yeni Anayasa Değişikliği Çerçevesinde Yürütme Organında Meydana Gelen Değişimler, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE Dergisi*, 1 öz. (4), 96-111.
- Kaman, N. (2018). Cumhurbaşkanlığı Kararnemeleri ve Kamu Personel Hukukuna Etkileri, Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Yürütme Sempozyum Kitabı, *Marmara Üniversitesi Yayınevi*, İstanbul 2018, s.93.
- Karamanoğulları (2009) *Fransa*, Karahanoğulları, Onur ve diğerleri (Ed.) *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri* (2-68). İmge Kitabevi.
- Karasu, K. (2004) *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri*, Ankara Üniversitesi, KAYAUM Yayınları.
- Karasu, K. (2009). *İngiltere'de Kamu Yönetimi, Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi*. İmge Kitabevi.
- Karslı, M. R. (2020). Üst Düzey Kamu Yöneticilerinin Atama Usul ve Esasları Üzerine Bir İnceleme, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 28 1 187-208.
- Kayar, N. (2012). Kamu Yönetiminde Yönetim Karmaşası ve Siyasallaşma: Bakan Yardımcıları erişim 20 Temmuz 2024 <http://www.yayed.org/uploads/yuklemeler/inceleme-bakanyardimcisi.pdf>.
- Kayıkcı, S. (2013), 643 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname Çerçevesinde Türkiye'de Bakanlık Örgütlenmesinde Yeniden Yapılanma, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 47, Sayı 1, Mart, s. 23-51.
- Kılıçoğlu, M. S. (2013). Türkiye'de Yasama Organının Yürütme Organını Siyasi Denetimi. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1-2, 3171.
- Nacak, O. (2020). Parlamenter ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemlerinden Hareketle Bakan ve Bakanlıkların Karşılaştırılması Analizi, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1, 138-157.
- Ömürgönülşen, U. (2009). *Amerika Birleşik Devletleri'nde Kamu Yönetimi'*, *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri*. İmge Kitabevi
- Özer, M. A. (2021). *Yeni Kamu Yönetimi*, Gazi Kitabevi, Ankara ss. 28-32
- Rehren, A. (1992). Liderazgo Presidencial y Democratización en el Cono Sur de América Latina, *Revista de Ciencia Política*, Vol. 14, No. 1-2, 1992, pp. 63-87, s. 71.
- Sarı, C. (2019). Kamu Kurumlarında Küçülme Yaklaşımı: Türkiye ve Fransa Adalet Bakanlıkları Örneği, *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 6(17).

- Siavelis, Peter. (2016). Cabinets and Informal Advisory Networks in Multiparty Presidential Systems, *Presidential Studies Quarterly*, Vol. 46, No. 3, 2016, pp.569 -591
- Skigin, N. , Seira I. (2016). Estrategias de Designacion Presidenciales. La Congormacion de Gabinetes en Gobiernos de Coalicion en America Latina, *Presentacion en el XII Congreso Nacional y V Congreso Internacional sobre Democracia*
- Şengül, R. (2009). Fransa da Siyaset ile Yönetim Arasındaki Kavşakta Bir Kurum: Bakanlık Kabinesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 195-200
- Tataroğlu, M. (2016) Hükümet Yapısında Gelişme: Bakan Yardımcılığı”, *Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi*, 23(2), 519-544.
- Tayyar A. (2009). *Amerika’da Siyasal Yapı, Lobiler ve Dış Politika*, MKM Yayınları.
- Teakston, K. (1999) Junior Ministers in the 1990’s. *Parliamentary Affairs*, 231-245.
- Theakston K. (2010) “Smaller Government: What do Minister Do?”, erişim 16 Temmuz 2024, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmpubadm/memo/smallergov/min05.htm>
- Thies, (2001), s. 594-595; Clark, Jurgelevičiūtė, (2008), s.635.
- Topaca, M. (2014). Hukuki Temel ve Uygulama Bakımından Türkiye’de Bakan Yardımcılığı. *Türk İdare Dergisi*, (479), 326-327
- Tunç, H. ve Ekinci, A. (2020) *Farklı Hükümet Sistemlerinde Koalisyon İstikrarını Sağlamak İçin Kullanılan Bir Araç Olarak Bakan Yardımcılığı Kurumu*. Hakemli Makale. 81-107. erişim 09 Temmuz 2024, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1122148>
- Turan, M. (1999). Cumhuriyet Döneminde İki Deneme: Siyasi Müsteşarlıklar ve Müstakil Grup, *A.K.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 27-42.
- Tutar, H. (2011), erişim 11 Temmuz 2024, <http://www.skyturk.net/yazar/hilmi-tutar-Bakan-yardimciligi-oku65.html>
- Uçman, H. (2012). *Türk Kamu Yönetiminde Bürokrasi Siyaset İlişkileri Çerçevesinde Bir İnceleme: Siyasi Müsteşarlıktan Bakan Yardımcılığına*, Devlet Personel Başkanlığı, [Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi]. Ankara.
- Uçman, H. (2015). Türk Kamu Yönetiminde Bakan Yardımcılığı Uygulaması Üzerine İnceleme ve Değerlendirmeler, *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, s. 191-225.
- Uyanık, H. (2012). Bakan Yardımcılığı Statüsünün İdare Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, *İdare Hukuku ve İlimler Dergisi*, 15(2), s.101-114.
- Weber, M. (2014). *Bürokrasi ve otorite (wirtschaft und gesellschaft)*. (Çev. H.B. Akın). Adres Yayınları.
- Yamaç, M. (2014). Tarihsel Gelişim İçinde Üniter Bir Yapıda Yerel Yönetim: İngiltere Örneği, *Sosyal Bilimler Metinleri*, (2), 1-21.
- Yıldırım, T. (2017). Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 2017, s.17.
- Yılmaz, B. (2013). Türkiye’de Bakan Yardımcılığı Uygulamasına İlişkin Genel Bir Değerlendirme. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 33-41.
- Yüksel, S. (2018). Kuvvetler Ayrılığı İlkesinin Güvence Altına Alınması Bağlamında Denge-Denetim Mekanizmaları, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 23 (2), 2018, s.10-14.